

Ungdomsteater tør, hvor lærerne tier

Når teatergrupper tager ud til skoleklasser med forestillinger, der handler om svære emner, som for eksempel hatecrime, voldtægt eller mobning, taler de både til de unges intellekt og til deres følelser og sanser. Derfor skaber forestillingen afsæt for en helt anden og dybere slags samtale end den, der er i en undervisningssituation. Men hvad er det særlige, teater kan – og hvorfor vælger skuespillere at bruge ikke bare deres faglighed men også at øse af egne erfaringer i mødet med børn og unge?

På Teateriet Apropos kan man i øjeblikket opleve forestillingen 'Welcome to the internet', der undersøger hvordan børn og voksne egentligt bruger internettet. De medvirkende fra venstre er: Marie Marschner, Steffen Nielsen og Daniel Bevensee. Foto: Teateriet Apropos.

Af Kat. Sekjær

"Det, vi laver, er ikke en kunstart, som adskiller sig fra skuespil i andre sammenhænge. Men man kan sige, at vi bruger vores faglighed i arbejdet med at iscenesætte temaer, som er aktuelle for de unge," siger Daniel Bevensee skuespiller og medstifter af Teateriet Apropos i Aarhus.

Teateriet Apropos er et projektteater, der primært producerer scenekunst for unge med det erklærede mål, at emnerne altid skal være aktuelle og tilgangen til dem skal være usnobbet og 'have noget på hjerte'. Forestillingerne skal skabe debat hos de unge, både inden forestillingen, under og eventuelt bagefter i skolesammenhænge, hvor en lærer kan tage udgangspunkt i det undervisningsmateriale, teatret stiller til rådighed:

"Vi har fokus på, når vi skal iscenesætte, at de unge får en anden opmærksomhed på de temaer, som forestillingen handler om," siger Daniel Bevensee og forklarer, at der sker noget andet hos de unge, når de oplever et tema iscenesat fremfor at gennemgå det i en undervisningsammenhæng:

"Der sker noget, når de kan se sig selv i det. Mange af vores forestillinger handler om temaer, der er aktuelle i deres liv, og det er vores oplevelse, at de unge er meget lyttende og meget til stede. Der er en stor grad af indlevelse hos dem."

Forestillingen kan indgyde dem mod til at tale om svære ting, give dem en anden indsigt eller medvirke til at nedbryde tabuer, forklarer Daniel Bevensee og tilføjer, at teaterets største force er den indlevelse, den kan give de unge:

"Det (indlevelsen, red.) gør, at teateret taler til vores følelser og vores menneskelighed. Det gør det muligt for de unge at genkende sig selv, når de ser forestillingen. Det er netop det, teater kan – fordi det er lige nu og her: Det er rigtige mennesker på en scene, tre meter væk. Vi kan mærke dem, og vi føler med dem," siger Daniel Bevensee og tilføjer, at han tror, det er svært at opnå den samme umiddelbarhed som lærer eller underviser, der for eksempel har fået til opgave at tale om mobning med de unge. Skuespillerne har gennem fiktionen en mere direkte adgang til dem:

"Vi kan skabe en illusion og kombinere det med undervisningsmateriale, som forhåbentligt gør det lettere at arbejde med en bestemt, aktuell tematik. Pludselig kan underviserne tale om det på en helt anden måde og ikke tage udgangspunkt i eleven, men tage udgangspunkt i forestillingen. De unge kan stille spørgsmål om og til forestillingen, så det, der måske i virkeligheden handler om dem selv, bliver spørgsmål, de kan stille mere indirekte."

Man skal kunne mærke et *drive*

Daniel Bevensee fortæller, at en af grundene til at han bruger sin skuespillerfaglighed til at lave debatterende teater, der rykker de unge, er, at det også rykker noget i ham:

"Det er vigtigt for mig, at det giver mening. Og det giver mening for mig, at jeg laver noget, der rykker noget ved nogen. Teater skal ikke være ligegyldigt - det er supervigtigt, at de kan mærke, der ligger et *drive* bag," siger han og tilføjer, at han bruger sin faglighed som skuespiller i forestillingen, mens han i de after-talks, der somme tider er, gerne bruger sine egne personlige erfaringer eller historier:

"Det synes jeg ikke, der er noget til hinder for. Mange spørgsmål handler om, hvordan vi har lavet forestillingen – altså konkrete spørgsmål, og så kommer der tit andre spørgsmål lidt efter, altså, 'har I oplevet det selv?'" siger Daniel Bevensee og uddyber, at det ofte er som følge af skuespillernes svar, at de unge

selv begynder at fortælle. Han forklarer, at Teateriet Apropos altid laver forestillinger, der peger direkte ind i de unges liv – og at det, selvom det kan bruges i skoleundervisning, ikke er tænkt som en del af et fagligt pensum:

”Det er dejligt at kunne præget den næste generation. Vi er med til at opdrage, udvikle og inspirere, ligesom underviserne er. Men selvom vi laver teater, der kan bruges i skolen, kommer vi ikke til at lave en forestilling om Niels Bohr for eksempel. Vi sigter altid på at spejle noget, der er aktuelt i de unges liv nu.”

HiLS DiN MOR - fortæl om homoseksualitet

Teaterforeningen HiLS DiN MOR har til huse i København, men laver forestillinger på projektbasis. De seneste år har de turneret rundt i hele landet med ungdomsforestillinger for 6.-10. klassetrin i skolen. Hos HiLS DiN MOR er der, i modsætning til Teateriet Apropos, altid samme tematik, der går igen. Teatrets forestillinger søger at fremme forståelsen for og accepten af LGBT+-personer på lige fod med majoriteten. Derfor vil der altid være en LGBT+-karakter repræsenteret i teatergruppens forestillinger, forklarer Jesper Frølund Hansen, der er producent hos HiLS DiN MOR:

”Det er en slags dogme, at vi vil have det med i hver forestilling. Det kan godt være, at det er en mindre rolle, men det er vigtigt, at det er repræsenteret,” siger han og tilføjer, at der statistisk set er 1-2 homoseksuelle i hver skoleklasse, og at det for de elever er vigtigt, at der er karakterer, de kan spejle sig i. For de øvrige elever er det vigtigt at vise, at der ikke er noget unormalt i at være homoseksuel:

”Da vi lavede vores første forestilling, ‘Hate Crime – en kærlighedshistorie’, fandt vi ud af, at det mest brugte skældsord i folkeskolen er ‘bøsseørv’. Jeg tror egentlig bare, det er noget, mange børn siger, uden at de aner, hvad det betyder. De hører det og synes måske, det lyder sejt – at det ligger godt i munden, og at det betyder noget med, at man er svag. Men de er ikke klar over, at de kommer til at krænke andre. For det meste er det så simpelt som det – det er uvidenhed. De er ikke opmærksomme på det,” siger Jesper Frølund Hansen, der samtidig fortæller om det lys, der går op for børn og unge, når man siger:

”Prøv at tænke på, at der statistisk set er en til to i hver klasse der er homoseksuel.

Pludselig går det op for dem, hvordan det må være for deres kammerater, når man bruger den slags udtryk.”

En hjertesag med personligt engagement

Hos HiLS DiN MOR har nogle af skuespillerne selv erfaring med, hvordan det er at være ung og have en anden seksualitet end majoriteten. Deres baggrund bruger de sammen med deres skuespillerfaglighed til at skabe forestillinger, der kan rykke ved fordomme og skabe større viden hos de unge:

”Vi lavede den første ungdomsforestilling tilbage i 2012, fordi vi fandt ud af, at der ikke var ret meget undervisningsmateriale i folkeskolen om homoseksualitet. Vi kaldte det ‘et supplement til seksualundervisningen’ og spillede rundt på skoler for udskolings-eleverne. Her fandt vi ud af, at det bare fungerede rigtig godt,

når vi havde en eftersnak, hvor vi kobledede forestillingens tematikker op imod nogle af vores egne erfaringer som homoseksuelle. Lærerne var superglade for at emnet blev introduceret, og de meldte tilbage, at det var meget nemmere at tale med eleverne om det efter vores besøg,” siger Jesper Frølund Hansen og tilføjer, at der stadig mangler LGBT+-karakterer repræsenteret i dansk ungdomsteater:

”Det ville vi ønske eksisterede, da vi selv var i den alder, og vi tror på, at det skaber et bedre miljø og en bedre trivsel blandt de unge. Den mest udbredte homofobi grunder oftest i uvidenhed, og vores mission er at skabe mere viden og gøre emnet ufarligt for de unge, så man ikke ser det som noget fremmed eller forkert.”

Han tilføjer, at medierne stadig ikke bidrager konstruktivt til en normalisering af homoseksuelle, men tværtimod ofte fremhæver det eksotiske hos for eksempel homoseksuelle reality-stjerner, og at det så bliver den opfattelse, der smitter af hos de unge.

Fra Det Kongelige Teater til Fucking Færøerne

Derfor forsøger HiLS DiN MOR altid at komme så langt ud i landet med deres forestillinger som muligt. Deres opsætning af ‘Fucking Åmål’ gav dem mange priser og omtale, som igen gjorde, at de blev inviteret til at spille vidt omkring – så på den måde rækker HiLS DiN MOR også ud til et andet publikum end blot de unge:

”Vi spillede på CPH Stage på Det Kongelige Teater, hvor vi skrev, at forestillingen var fra alderen 12+, og vi har vitterligt haft folk på 90 år, der har siddet og rocket med til techno-musik. Og altså, når en mand i 60’erne kommer hen efter forestillingen og siger, at han fædede en tåre, så ved vi, at vi rører noget.”

Senest har HiLS DiN MOR spillet på Færøerne, hvor en stor del af befolkningen er kristne, og hvor modstanden mod blandt andet homoseksuelle ægteskaber er ret stor. Derfor har forestillingen været afsæt for en masse debat og gode diskussioner, fortæller Jesper Frølund Hansen:

”Vi bliver altid taget virkelig godt taget imod, synes jeg. Lærerne har forberedt eleverne, og vi snakker med dem efterfølgende.”

Skuespillerfaglighed vækker respekt

René Benjamin Hansen, der er skuespiller og medstifter af HiLS DiN MOR forklarer, at selve forestillingen er bundet rigtig meget op på den faglighed, spillerne har med i bagagen, hvorimod den efterfølgende bearbejdning er lidt mere pædagogisk:

”Vi forsøger altid at stille os til rådighed efter forestillingen, om det er via en aftalt eftersnak, eller bare når publikum forlader spillelokalet eller vil have en selfie. Her møder publikum skuespillerne personligt, hvilket er noget helt andet end at opføre en forestilling. Vi bruger selvfølgelig nogle værktøjer til at skabe et trykt rum at tale i og laver aftaler, så vi kan holde styr på dialogen, holde den i gang og sørger for, at alle kan høre spørgsmålene og så videre.”

Skuespillerne hos HiLS DiN MOR får ofte også spørgsmål om selve skuespillet eller erhvervet, hvilket de glædeligt også formidler videre, fordi de unge interesserer sig for det og ser op til det, fortæller René Benjamin Hansen:

”Jeg tror ikke, at man skal underkende, at når vi spiller en forestilling for de unge, og vi kan mærke, at de synes, at det er godt professionelt håndværk, så er der også mere respekt og åbenhed omkring den efterfølgende snak – de unge lytter til, hvad vi siger og engagerer sig i dialogen.”

Skuespillerne René Benjamin Hansen og Niels-Martin Eriksen medvirker i ungdomsforestillingen 'Hate Crime' – en kærlighedshistorie der giver 7-10. klasser et indblik i, hvordan det er at føle sig anerledes på godt og ondt. Foto: HILS DIN MOR.

Teater om at sætte grænser

Et tredje eksempel på ungdomsteater, der engagerer de unge i en problemstilling og inviterer dem til at reflektere aktivt over det, er Work in Progress CPH. Det er et kunstnerisk fællesskab i København, der har eksisteret siden efteråret 2016. Deres første teaterprojekt, 'Blottet' handler om seksualiserede overgreb og tager udgangspunkt i en forestilling, der efterfølges af en workshop om grænsesætning og samtykke. Der er skabt undervisningsmateriale til både før og efter og indsatsen afsluttes med et spørgeskema, hvor de unge svarer på spørgsmål om egne holdninger.

Ditte Maria le-Fevre, der er skuespiller, facilitator og producent hos Work in Progress CPH, forklarer, at det, teateret kan i denne sammenhæng, er at åbne for kropsligheden – og at det er særlig vigtigt, når emnet handler om krop, grænser og seksualitet:

"En forestilling kan åbne op for følelser og sanser og ikke kun for det intellektuelle. Det vi oplever, er, at forestillingen giver noget at tale ud fra. Det skaber en nuanceret debat og gør det muligt at have en workshop efterfølgende. De unge taler på en anden måde om det, end jeg tror, de ville gøre, hvis ikke de først havde set forestillingen."

De unges reaktioner inspirerede

Egentlig havde Work in Progress CPH ikke i første omgang en intention om, at der skulle være en læringsdel koblet til stykket, men den respons de fik fra de første forestillinger, gjorde det klart, at der var et oplagt potentiale for det:

"De unge, der havde set forestillingen, henvendte sig til os, og det var tydeligt, at de opfattede stykket på en anden måde end de 'voksne'-voksne," forklarer Ditte Maria le-Fevre og uddyber,

at de unge ofte kommenterede på de mere abstrakte dele af forestillingen – at det gav dem plads til at mærke deres egne følelser, som de ikke havde været opmærksomme på:

"Og efterfølgende gav det også en bevidsthed om, at ens ven måske ikke bryder sig om, at blive rørt ved, selvom det bare er, når man klapper ham på skulderen. Det, at tage det ned til noget, der er relaterbart for de unge, kan ændre forståelsen af overgreb, som er så langt væk."

Et eksperiment, der kan skabe forandring hos unge

Ditte Maria le-Fevre fortæller, at hun har brugt sine skuespillerfærdigheder og har undervist i forskellige sammenhænge i mere end 15 år. Derfor var det for hende i forbindelse med 'Blottet' en let overgang at gå fra scene til sal, fra at være i karakter til at fungere som underviser og facilitere en workshop. Noget af det, der driver hende, er at se mennesket i sin helhed og bruge teateret til at skabe bevidsthed hos publikum gennem krop og sanser. Work in Progress CPH kunne mærke, at de havde fat i noget, når de efter forestillingen trådte ind i rummet og skulle tale med de unge:

"Der var en kæmpe respekt. De kunne mærke, det var vigtigt, også selvom de ikke altid forstod det abstrakte i forestillingen. Selv de, der led af angst eller havde været udsat for overgreb, kunne give udtryk for det og være med efterfølgende," siger Ditte Maria le-Fevre og slutter:

"Og så er det også vigtigt at sige, at det her er et eksperiment. Vi har søgt fondsmidler og giver skolemateriale, forestillingen og en workshop gratis. Og så følger vi op med en spørgeskemaundersøgelse (om grænsesætning og seksualitet, red.), hvor vi nu har fået over tusind besvarelser, som vi skal gennemgå. Derfor tror vi, at vores forestilling kan være med til at skabe en forandring og bevidsthed hos de unge."